

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1268)

Karar Tarihi: 17/5/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Alparslan ALTAN
Celal Mümtaz AKINCI
Raportör : Aydın ŞİMŞEK
Başvurucu : Mehmet GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aştığı, tutukluluğa itiraz incelemesinde alınan savcılık görüşünün bildirilmediği, yargılama aşamasında taleplerinin hukuka aykırı olarak kabul edilmediği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/1/2014 tarihinde Antalya 4. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 17/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/6/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 18/6/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/55743 Soruşturma sayılı dosyası ile yürütülen soruşturma kapsamında Antalya 8. Sulh Ceza Mahkemesinin 26/11/2010 tarihli ve 2010/347 Sorgu sayılı kararı ile dolandırıcılık ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından tutuklanmıştır. Mahkemenin tutuklama gerekçesi şöyledir:

"Şüphelilerin üzerlerine atılı suç ile ilgili mevcut delil durumu, bu suç için öngörülen hapis cezasının süresi gözönüne alındığında şüphelilerin kaçmaya ve delilleri karartmaya yönelik davranışları bulunduğu anlaşılmakla..."

8. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığının 15/7/2011 tarihli ve E. 2011/17471 sayılı sayılı iddianamesi ile başvuruçunun suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, resmî belgede sahtecilik ve (yirmi altı ayrı) dolandırıcılık suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır. İddianamede başvuruçuya isnat edilen eylemler özetle şöyledir:

"[Şikâyetçi M.Y.'ye yönelik]: *Belçika ... firmasına ait internet sitesi açarak, Türkiye'deki temsilcisi rolünü üstlenmek suretiyle şikâyetçiye Belçika ... Bankasına ait sahte çeki vermek suretiyle, iş merkezini bedelsiz olarak kiraladığından...*

[Şikâyetçi S.D.'ye ve mağdurlar N.A., A.A., Ş.K.'ye yönelik]: *Belçika ... firmasına ait internet sitesi açarak, Türkiye'deki temsilcisi rolünü üstlenmek suretiyle şikâyetçiye Belçika ... Bankasına ait sahte çeki vermek suretiyle, oteli bedelsiz olarak satın alma sözleşmesi düzenlediğinden... bilirkişi raporundan çekin resmi evrak niteliğinde olduğu anlaşıldığından...*

[Şikâyetçiler M.D., T.D., M.Ş., B.E.Y., K.K., E.B., F.P., E.D., Ö.B.S., G.F.D., Y.I.B. ve E.G.'ye yönelik]: *Belçika firması ... Türkiye'deki yetkilisi olarak tanıtıp, Antalya Havalimanı yolu üzerinde kiralanan iş merkezini ve Konyaaltı'ndaki oteli, referans olarak gösterip, şikâyetçi[ler]i, alınan malzemelerin parasının ödeneceği konusunda güvenini kazanarak dolandırdığından...*

[Şikâyetçiler A.G., F.T., Y.Y., G.B.K., S.K., Z.D., N.K., M.G., F.B., C.K., A.A.O. ve H.G.'ye yönelik]: *Belçika firması ... Türkiye'deki yetkilisi olarak tanıtıp, Antalya Havalimanı yolu üzerinde kiralanan iş merkezini ve Konyaaltı'ndaki oteli, referans olarak gösterip, şikâyetçi[ler]i, personel olarak işe alıp, ücretini ödemeyerek, dolandırdığından...*

...

Şüpheli M.A., suç örgütü kurarak, Belçika ülkesinde faaliyet gösteren ... firmasının Türkiye temsilcisi rolünü üstlenerek, bu firma adına internet sitesi kurarak, ilk önce ... adresinde iş merkezi kiralayıp, pırlanta, mücevher işinde faaliyet gösteren ciddi bir firma görüntüsü oluşturup, Konyaaltı İlçesinde bir otelin alım satımı vaadi sözleşmesi ile kiralarak, suç örgütü faaliyetine başladığı tespit edilmiştir.

Şüpheli M.A., suç örgütüne; şüpheli Mehmet Güneş'i [başvuruç] üye yaparak, tüm işlemlerinde Avukat T.Y. olarak sahte kullandırttığı..."

9. Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2011/426 sayılı dosyası üzerinden yapılan yargılama başvuruçunun yönünden tutuklu olarak sürdürülmüştür.

10. Başvuruçunun 31/12/2013 tarihli celsede tahliye talebinde bulunmuştur. Mahkeme "üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyetine, tutuklanma tarihine, suçu işledikleri yönünde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu, delillerin tam olarak toplanamadığı, atılı suça yasadaki öngörülen cezanın üst sınırı göz önünde alındığında tutuklama tedbirinin orantılı olduğu" gerekçesiyle başvuruçunun talebini reddederek tutukluluğun devamına karar vermiştir.

11. Başvuruçunun 3/1/2014 tarihinde karara itiraz etmiş, Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/1/2014 tarihli ve 2014/20 Değişik İş sayılı kararı ile "isnat edilen suçların niteliği, işleniş şekli ve dava dosyası kapsamına göre suç delillerinin henüz tam olarak toplanmaması karşısında sanıkların delilleri karartma ve kaçma şüphelerinin bulunduğu" gerekçesiyle itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

12. Anılan karar 20/1/2014 tarihinde başvuruçuya tebliğ edilmiştir.

13. Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesi 30/1/2014 tarihli celsede başvuruçunun 50.000 TL kefaletle (güvence bedeli) tahliyesine karar vermiş, başvuruçunun güvence bedelini yatırmadığından tahliye edilmemiştir. Başvuruçunun salıverilmesi için bu güvence bedelinin kaldırılması talebi, Mahkemece 25/2/2014 ve 20/3/2014 tarihli celselerde kabul edilmemiştir. Mahkeme 15/4/2014 tarihli celsede ise "katılan, müşteki ve mağdurların

soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki beyanları, dosya kapsamı nazara alınarak ... Mehmet Güneş[in] ... suç işledikleri yolunda somut olgular olsa da yargılamanın bu aşamasından sonra delillerin sanıklar yönünden büyük oranda toplanmış olması ve tutuklu kaldıkları süre nazara alınarak haklarında adli kontrolün yeterli olacağı" gerekçesiyle başvurusunun 25.000 TL nakdi güvence karşılığında tahliyesine, başvurusunun tahliyesi hâlinde yurt dışına çıkmasının yasaklanması ve pazartesi, çarşamba ve cuma günleri saat 10.00 ile 16.00 arası ikametgâhlarına en yakın zabıta birimine başvurması şeklinde adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

14. Başvurucu, kararda belirtilen güvence bedelini 25/4/2014 tarihinde yatırmış ve aynı tarihte tahliye edilmiştir.

15. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla İlk Derece Mahkemesinde derdesttir.

16. Başvurucu 30/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Dolandırıcılık*" kenar başlıklı 157. maddesi şöyledir:

"Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir."

18. 5237 sayılı Kanun'un "*Nitelikli dolandırıcılık*" kenar başlıklı 158. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Dolandırıcılık suçunun;

...

f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılmas suretiyle,

...

İşlenmesi halinde, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/19 md.; Değişik: 3/4/2013-6456/40 md.) Ancak, (e), (f), (j) ve (k) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı üç yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz."

19. 5237 sayılı Kanun'un "*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma*" kenar başlıklı 220. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Tutuklama nedenleri*" kenar başlıklı 100. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,
Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" kenar başlıklı 101. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) (Değişik: 2/7/2012-6352/97 md.) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

- a) Kuvvetli suç şüphesini,
- b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,
- c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Usul" kenar başlıklı 105. maddesi şöyledir:

"103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir."

24. 5271 sayılı Kanun'un "İtirazın Cumhuriyet savcısına ve karşı tarafa tebliği ile inceleme ve araştırma yapılması" kenar başlıklı 270. maddesi şöyledir:

"(1) İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için itirazı, Cumhuriyet savcısı ve karşı tarafa bildirebilir. Merci, inceleme ve araştırma yapabileceği gibi gerekli gördüğünde bunların yapılmasını da emredebilir.

(2) (Ek: 11/4/2013-6459/20 md.) 101 ve 105 inci maddeler uyarınca yapılan itiraz üzerine Cumhuriyet savcısından görüş alınması durumunda, bu görüş şüpheli, sanık veya müdafine bildirilir. Şüpheli, sanık veya müdafii üç gün içinde görüşünü bildirebilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 17/5/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu, müştekilerin beyan ve teşhislerine yönelik itirazlarının yargılama sürecinde dikkate alınmadığını, Mahkemenin tahkikatın genişletilmesi ve delil toplanması taleplerini kabul etmediğini, tutukluluğa yönelik itirazlarının ve tahliye taleplerinin matbu gerekçelerle reddedildiğini, tutukluluğa ilişkin somut bir gerekçenin belirtilmediğini, kaçma

şüphesinin bulunmadığını, tutukluluğun makul süreyi aştığını, yargılamanın özensizce yürütüldüğünü, tutukluluğa ilişkin itirazın incelenmesi sırasında alınan Savcılık görüşünün kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmediğini belirterek Anayasa'nın 19. ve 141. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştü; tahliyesine karar verilmesini ve tazminat hakkının saklı tutulmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu itibarla başvuru, müştekilerin beyan ve teşhislerine yönelik itirazlarının yargılama sürecinde dikkate alınmadığı, Mahkemenin tahkikatın genişletilmesi ve delil toplanması taleplerini kabul etmediği şikâyetlerinin Anayasa'nın 36. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkı; tutukluluğa yönelik itirazlarının ve tahliye taleplerinin matbu gerekçelerle reddedildiği, tutukluluğa ilişkin somut bir gerekçenin belirtilmediği, kaçma şüphesinin bulunmadığı, tutukluluğun makul süreyi aştığı, yargılamanın özensizce yürütüldüğü, tutukluluğa ilişkin itirazın incelenmesi sırasında alınan Savcılık görüşünün kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmediği şikâyetlerinin ise Anayasa'nın 19. maddesi ile güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Adil Yargılanma Hakkının İhlal edildiğine İlişkin İddia

28. Başvuru, müştekilerin beyan ve teşhislerine yönelik itirazlarının yargılama sürecinde dikkate alınmadığını, Mahkemenin tahkikatın genişletilmesi ve delil toplanması taleplerini kabul etmediğini ileri sürmüştür.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

“Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

31. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmâl edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

32. Somut olayda başvuru tarafından yargılandığı dava, bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla İlk Derece Mahkemesinde derdest olduğu gibi Anayasa Mahkemesince başvurunun incelendiği tarih itibarıyla da sonuçlanmamıştır. Başvuru, başvuru

formunda dile getirdiği müştekilerin beyan ve teşhislerine yönelik itirazlarının dikkate alınmadığı, tahkikatın genişletilmesi ve delil toplanması taleplerinin kabul edilmediği şikâyetlerini Derece Mahkemelerinde devam eden yargılamada süreçlerinde ve sonrasında temyiz aşamasında ileri sürebilme ve ileri sürmüş ise bu şikâyetlerin bu aşamalarda incelenme imkânı bulunmaktadır. Bu çerçevede Derece Mahkemelerinin yargılama ve temyiz süreçleri beklenmeden yargılama sürecindeki adil yargılanma hakkı ihlali şikâyetlerinin başvuru tarafından bireysel başvuruya konu edildiği görülmüştür.

33. Açıklanan nedenlerle İlk Derece Mahkemeleri ve temyiz mercileri önünde usulüne uygun olarak devam eden başvuru yolları tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Savcılık Görüşünün Bildirilmediğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, tutukluluğa ilişkin itirazın incelenmesi sırasında alınan Savcılık görüşünün kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmediğini ileri sürmüştür.

35. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı mercine başvurma hakkına sahiptir. Fıkarda öngörülen bu usulde adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (*Mehmet Haberal*, B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 122, 123).

36. Tutukluluk hâlinin devamının veya serbest bırakılma taleplerinin incelenmesinde "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargı" ilkelerine riayet edilmesi gerekir (*Hikmet Yaygın*, B. No: 2013/1279, 30/12/2014, § 30).

37. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usulü haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir. Taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılır (*Bülent Karataş*, B. No: 2013/6428, 26/6/2014, § 70).

38. Tutukluluk hâline itiraz başvurusunda Cumhuriyet savcısı ve tutuklu arasında silahların eşitliği ilkesinin gözetilmesi gerekir. Silahların eşitliği, başvuruçunun soruşturma dosyasına ulaşabilmesine imkân verilmesini gerektiren bir ilkedir. Cumhuriyet savcısının görüşlerine etkili bir şekilde cevap verebilme imkânı, kural olarak başvuruçunun söz konusu belgelere ulaşması hâlinde mümkün olabilir. Bu gerekliliğin hangi şekilde yerine getirileceğini belirlemek kanun koyucuya ait olmakla beraber tarafların beyanlarının birbirlerine bildirilmesi ve bu beyanlara cevap verebilme imkânına sahip olmaları gerekir (*Firas Aslan ve Hebat Aslan*, B. No: 2012/1158, 21/11/2013, §§ 76, 77).

39. Tutukluluğa ilişkin verilen kararların itirazının incelenmesine yönelik usulün belirlendiği 5271 sayılı Kanun'un 270. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca itirazın incelenmesi sırasında savcılık görüşünün alınması durumunda bu görüşün şüpheli, sanık veya müdafisine bildirilmesi zorunlu ise de anılan kuralda itirazı karara bağlamakla görevli mercinin savcılık görüşü almasının zorunlu kılınmadığı görülmektedir.

40. Somut olayda başvuru, başvuru formu ve eklerinde tutukluluğun devamı

kararlarından hangisine veya hangilerine karşı yaptığı itiraz(lar)ın incelenmesi sırasında alınan Savcılık görüşünün kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmediğini bildirmemiştir. Bu nedenle başvurucunun anılan şikâyetine ilişkin olarak bireysel başvuruya konu ettiği Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesince 31/12/2013 tarihli celsede verilen tutukluluğun devamı kararına yönelik itirazın incelenmesi ile sınırlı bir değerlendirme yapılmıştır.

41. Başvurucu 31/12/2013 tarihli celsede verilen tutukluluğun devamı kararına karşı 3/1/2014 tarihinde itiraz etmiş; itiraza ilişkin ilk incelemeyi yapan Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesi, aynı tarihte verdiği karar ile kararında bir isabetsizlik görmeyerek itirazın incelenmesi için dosyanın Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

42. Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesi 16/1/2014 tarihli ve 2014/20 Değişik İş sayılı kararı ile başvurucunun itirazını dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda reddetmiştir. Anılan kararda, itiraz incelemesi sırasında Cumhuriyet savcısının görüşünün yazılı ya da sözlü olarak istendiğine veya Cumhuriyet savcısının Mahkemeye görüş bildirdiğine dair bir ibare bulunmadığı gibi UYAP üzerinden yapılan incelemede de bu yönde bir kayda rastlanmamıştır. Bu itibarla Mahkemece itirazın incelenmesi sırasında Savcılık görüşü alınmadığı anlaşıldığından silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği söylenemez.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğa itirazın incelenmesi sırasında alınan Savcılık görüşünün kendisine ya da müdafisine tebliğ edilmediği iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

44. Başvurucu; tutukluluğa yönelik itirazlarının ve tahliye taleplerinin matbu gerekçelerle reddedildiğini, tutukluluğa ilişkin somut bir gerekçenin belirtilmediğini, kaçma şüphesinin bulunmadığını, tutukluluğun makul süreyi aştığını ve yargılamanın özensizce yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan şikâyetleri, açıkça dayanaktan yoksun değildir. Başkaca bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmayan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

45. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası şöyledir:

"Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir."

46. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasında bir ceza soruşturması kapsamında tutuklanan kişilerin yargılamanın makul sürede bitirilmesini ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme haklarına sahip olduğu güvence altına alınmıştır (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 60).

47. Tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusunun genel bir ilke çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bir sanığın tutuklu olarak bulundurulduğu sürenin makul olup olmadığı, her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluğun devamı ancak masumiyet karinesine rağmen Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından daha ağır basan somut bir kamu yararının mevcut olması durumunda haklı bulunabilir (*Murat Narman*, § 61).

48. Bir davada tutukluluğun belli bir süreyi aşmamasını sağlamak, öncelikle derece mahkemelerinin görevidir. Bu amaçla yukarıda belirtilen kamu yararı gereğini etkileyen tüm

olayların derece mahkemeleri tarafından incelenmesi ve serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararlarında bu olgu ve olayların ortaya konması gerekir (*Murat Narman*, § 62).

49. Tutuklama tedbirine, kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanı sıra bu kişilerin kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek amacıyla başvurulabilir. Başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de bu süre geçtikten sonra uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Bu gerekçeler "ilgili" ve "yeterli" görüldüğü takdirde yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediği de incelenmelidir. Davanın karmaşıklığı, organize suçlara dair olup olmadığı veya sanık sayısı gibi faktörler sürecin işleyişinde gösterilen özenin değerlendirilmesinde dikkate alınır. Tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabılır (*Murat Narman*, § 63).

50. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirmesinde esas olarak serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararların gerekçelerine bakılmalı ve tutuklu bulunan kişiler tarafından yapılan tutukluluğa itiraz başvurularında sunulan belgeler çerçevesinde kararların yeterince gerekçelendirilmiş olup olmadığı dikkate alınmalıdır. Öte yandan hukuka uygun olarak tutuklanan bir kişinin suç işlediği yönünde kuvvetli belirti ve tutuklama nedeninin varlığı devam ettiği sürece ilke olarak belli bir süreye kadar tutukluluk hâlinin makul kabul edilmesi gerekir (*Murat Narman*, §§ 64, 65).

51. Makul sürenin hesaplanmasında sürenin başlangıcı, başvuru ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih; doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hüküm verildiği tarihtir (*Murat Narman*, § 66).

52. Bir kişinin gerekçeden tamamen yoksun bir yargı kararıyla tutuklanması ve tutukluluğun uzatılması kabul edilemez. Bununla beraber tutukluluğu meşru kılan gerekçeler gösterilerek bir zanlı ya da sanığın tutuklanmasının keyfi olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak aşırı derecede kısa gerekçelerle ve hiçbir yasal hüküm gösterilmeden tutuklama kararı vermek ya da tutukluluğu devam ettirmek bu çerçevede değerlendirilmemelidir. İtiraz veya temyiz mercinin, itiraz veya temyiz incelemesine konu mahkeme kararına ve bu karardaki gerekçelere katıldığı durumlarda buna ilişkin kararını ayrıntılı olarak gerekçelendirmemesi, kural olarak gerekçeli karar hakkına aykırılık teşkil etmez (*Hanefi Avcı*, B. No: 2013/2814, 18/6/2014, §§ 70, 71).

53. Somut olayda başvuru 26/11/2010 tarihinde tutuklanmış, yargılandığı davada 15/4/2014 tarihli celsede 25.000 TL nakdi güvence karşılığında (adli kontrol ile) tahliyesine karar verilmiştir. Başvuru, adli kontrol kapsamında belirlenen güvence bedelini yatırdığı 25/4/2014 tarihinde serbest bırakılmıştır. Buna göre başvuru 26/11/2010 ile 25/4/2014 tarihleri arasında 3 yıl 4 ay 29 gün süreyle "bir suç isnadına bağlı olarak" hürriyetinden yoksun kalmıştır.

54. Başvurucunun yargılanmakta olduğu Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2011/426 sayılı dosyasında 24/8/2011, 14/9/2011, 12/10/2011, 30/11/2011, 27/1/2012, 22/2/2012, 20/3/2012, 8/5/2012, 7/6/2012, 5/7/2012, 31/7/2012, 19/10/2012, 20/11/2012, 18/12/2012, 17/1/2013, 12/2/2013, 12/3/2013, 9/4/2013, 7/5/2013, 30/5/2013, 27/6/2013, 23/7/2013, 19/9/2013 ve 10/10/2013 tarihli celselerde "atılı suçların vasıf ve mahiyetine, tutuklanma tarihlerine göre" başvuru tutukluluğunun devamına karar verilmiştir.

55. Mahkeme, bu süre içinde 12/4/2012 tarihli celsede herhangi bir gerekçe açıklamaksızın tutukluluğu devam ettirmiş; 28/9/2012 tarihli celsede başvuru tahliye

talebini reddederken önceki gerekçelerin yanı sıra "*müşteki sayısına ve delillerin tam olarak toplanmamasına*" dayanmış; 20/8/2013 tarihli celsede ise "*suçun vasıf ve mahiyeti, delil durumu, kaçma şüpheleri*" gerekçeleriyle başvuruçunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

56. Mahkemece yargılamanın devamında 7/11/2013, 5/12/2013 ve 31/12/2013 tarihli celselerde başvuruçunun tutukluluğunun devamına karar verirken bu kez "*atılı suçun vasıf ve mahiyeti, tutuklanma tarihleri, suçu işledikleri yönünde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu, delillerin tam olarak toplanmadığı, atılı suça yasada öngörülen cezanın üst sınırı göz önünde alındığında tutuklama tedbirinin orantılı olduğu*" gerekçelerine dayanılmıştır.

57. Mahkeme 30/1/2014 tarihli celsede başvuruçunun 50.000 TL güvence bedeli ile tahliyesine karar vermiş ise de başvuruçunun güvence bedelini yatırmadığından tahliye edilmemiştir. Mahkeme 25/2/2014 ve 20/3/2014 tarihli celselerde aynı ara kararının geçerli olduğunu belirtmekle birlikte 7/11/2013 tarihli celsedeki gerekçeleri aynen tekrarlayarak başvuruçunun tutukluluk hâlinin devamına da karar vermiştir. 15/4/2014 tarihli celsede 25.000 TL'ye indirilen güvence bedeli başvuruçunun tarafından 25/4/2014 tarihinde yatırılmış ve başvuruçunun bu tarihte tahliye olmuştur.

58. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler ancak kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde tutulabilirler. Bu şartların tutukluluk süresince devam ediyor olması, tutukluluğun devamının hukuka uygunluğu ve meşruiyeti bakımından olmazsa olmaz bir koşul olmakla birlikte bu durumun devam edip etmediğinin ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konması ve yürütülen işlemlerde gerekli özenin gösterilmesi gerekir (*Burhan İsmailoğlu*, B. No: 2012/349, 25/6/2014, § 37).

59. Her ne kadar bir kişinin, suç işlediği yönünde kuvvetli belirti ve tutuklama nedenlerinden biri veya birkaçının varlığı devam ettiği sürece ilke olarak belli bir süreye kadar tutukluluk hâlinin makul kabul edilmesi gerekse de özellikle belli bir süre geçtikten sonra tutuklamanın devamına karar verilirken davanın genel durumu yanında tahliyesini talep eden kişinin özel durumunun dikkate alınması ve bu anlamda tutukluluk gerekçelerinin kişiselleştirilmesi bir zorunluluktur (*Hanefi Avcı*, § 84).

60. Dava dosyasının incelenmesi neticesinde Mahkemece, başvuruçunun tutukluluğunun devamına ilişkin kararların gerekçelerinde 24/8/2011 ile 10/10/2013 tarihleri arasında yapılan yirmi dört celse boyunca hiçbir somut olguya yer verilmeksizin yalnızca suçun vasıf ve mahiyetine değinildiği; 28/9/2012 tarihli celsede buna ilaveten müşteki sayısına ve delillerin tam olarak toplanmamasına dayanıldığı; 20/8/2013 tarihli celsede ise kaçma şüphesine atıf yapıldığı görülmektedir. Mahkeme 12/4/2012 tarihli celsede herhangi bir gerekçe açıklamaksızın tutukluluğu devam ettirmiştir. Mahkemenin 7/11/2013 tarihinden sonra ise bu gerekçelere ilaveten isnat edilen suçlara ilişkin ceza miktarına göre tutuklamanın orantılı olduğunu ifade ettiği anlaşılmıştır.

61. Mahkemenin tutuklama nedenlerine ilişkin olarak herhangi bir kişiselleştirme yapmaksızın genel olarak tüm celselerde aynı gerekçeleri tekrarladığı ve bu gerekçelerin gerek kuvvetli suç şüphesi yönünden gerekse tutuklama nedenleri yönünden somut olguya dayanmadığı görülmektedir. Mahkemece verilen tutukluluğun devamı kararlarındaki gerekçeler, tutukluluğun devamının hukuka uygunluğu ve tutulmanın meşruluğunu haklı gösterecek özen ve içerikte değildir. Somut olaydaki tutukluluk hâlinin devamına ilişkin bu gerekçelerin 3 yıl 4 ay 29 günlük tutukluluk süresi yönünden ilgili ve yeterli olduğu söylenemez. İlgili ve yeterli olmayan gerekçelere dayanılarak başvuruçunun özgürlüğünden

mahrum bırakıldığı dikkate alındığında anılan tutukluluk süresi makul olarak değerlendirilemez.

62. Açıklanan nedenlerle başvuruçunun tutukluluğun makul süreyi aştığı şikâyeti yönünden Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

63. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

64. Başvuruçunun, tahliyesine karar verilmesiyle birlikte tazminat hakkının saklı tutulmasını talep etmiştir.

65. Başvuruda, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvuruçunun hakkında tahliye kararı verilmekle (bkz. §§ 13, 14) tutukluluk hâli sona ermiştir.

66. Başvuruçunun tazminat hakkını saklı tuttuğunu ifade etmekle birlikte sonraki süreçte herhangi bir tazminat talebinde bulunmamıştır. Bu nedenle tazminata ilişkin bir karar verilmesi mümkün görülmemiştir. Bu durumda ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

67. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğa itiraz incelemesinde savcılık görüşünün bildirilmediğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruçuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruçunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

Başvuru Numarası : 2014/1268

Karar Tarihi : 17/5/2016

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE

17/5/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI